

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
ЦЕНТР РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ І ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАУКОВІ ОСНОВИ ЗЕМЛЕРОБСТВА
У ЗВ'ЯЗКУ З ПОТЕПЛІННЯМ КЛІМАТУ**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(10-12 листопада 2010 р., МДАУ)**

**МИКОЛАЇВ
2010**

УДК 631

ББК 41.4

Н 34

Н 34 Наукові основи землеробства у зв'язку з потеплінням клімату [Текст] : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 10—12 листопада 2010 р. — Миколаїв : МДАУ, 2010. — 260 с.

У збірнику наукових праць конференції представлено матеріали, що висвітлюють шляхи розв'язання актуальних екологічних проблем сучасного землеробства, впровадження у виробництво нових технологій та досягнень аграрної науки, питання охорони довкілля та сталого розвитку сучасних агроecosystem.

Збірка наукових праць друкується за підсумками проведення міжнародної науково-практичної конференції “Наукові основи землеробства у зв'язку з потеплінням клімату” 10-12 листопада 2010 року, м. Миколаїв.

Точка зору редколегії не завжди співпадає з позицією авторів.

Рекомендовано до друку вченою радою агрономічного факультету Миколаївського державного аграрного університету.

Протокол № 1 від 05.10.2010 р.

Конференція зареєстрована в УкрІНТЕІ (посвідчення № 582 від 10.12.09 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д. е. н., проф. В.М. Ганганов (науковий редактор)
д. с.-г. н., проф. В.В. Гамаюнова (відповідальний редактор)
д. с.-г. н., проф. С.Г. Чорний
д. с.-г. н., доц. Л.К. Антипова
к. с.-г. н., доц. Л. Г. Хоненко
к. с.-г. н., доц. А.В. Дробітько
к. с.-г. н., доц. Н.В. Нікончук
к. с.-г. н., О.А. Коваленко
к.с.-г. н., Г.А. Макарова

Адреса редколегії:

54010, Миколаїв, вул. Паризької комуні, 9,
Миколаївський державний аграрний університет, тел. 34-61-60
www.mdau.mk.ua

© Миколаївський державний
аграрний університет

насіння картоплі у обсягах до 800 т, проте це насіння невисоких репродукцій і часто сумнівної якості.

Інститутом Картоплярства НААНУ (директор професор Бондарчук А.А.) ведеться значна робота по розширенню насінництва, технологічного супроводу із залученням викладачів кафедри рослинництва та технологій Вінницького НАУ у дослідному господарстві інституту "Артеміда".

Стан реалізації сортів картоплі еліти та першої репродукції представлено у таблиці 2. Як свідчать дані таблиці, вироблено і реалізовано у 2008 р. 966,1, а у 2009 – 742,7 т бульб, із них насінневої відповідно 142,7 і 124,2 т, а продовольчої - 724,7 та 618,5 т. Отже, при потребі для області у насінневому матеріалі це становить лише 2% від потреби, до того ж значна частина насіння бульб реалізується у південні регіони держави.

Невідкладним залишається збільшення обсягів виробництва насіння бульб картоплі, забезпечення належного технологічного супроводу, маркетингу. До цієї роботи залучаються вчені Вінницького НАУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яблоновская Т. Картофельный демпинг/ Т.Яблоновская //Эксперт Украина-2006.- № 8 (59) - Режим доступа к журналу: <http://www.expert.ua/articles/9/0/1610/>
2. Чечетко И. Подготовка картофеля. // Овощеводство. – 2007. - №4. – С. 28-34.
3. Украина: ТОП-20 предприятий-производителей картофеля / 17.12.2008 //Информационная компания "ПроАгро" - Режим доступа: <http://www.proagro.com.ua/art/4026866.html>.
4. Перспективы картофельного бизнеса в кризисном сезоне Автор: Татьяна Гетьман 24.04.2009 09:54 – Режим доступа к статье: <http://v-kopani.ks.ua/index.php/statss/79-kartofel>

УДК 633.491:631.543:631.559

ПРОТРУЙНИКИ НАСІННЕВОГО МАТЕРІАЛУ КАРТОПЛІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАСЕЛЕНІСТЬ ШКІДНИКАМИ І ПРОДУКТИВНІСТЬ РОСЛИН

М.І. Поліщук, кандидат сільськогосподарських наук
І.С. Поліщук, кандидат сільськогосподарських наук
Н.В. Пінчук, кандидат сільськогосподарських наук
Вінницький національний аграрний університет
О.А. Коваленко, кандидат сільськогосподарських наук
Миколаївський державний аграрний університет

Досліджено в умовах дослідного поля ВНАУ вплив препаратів для протруєння бульб картоплі (Актара, Матадор, Престиж) на заселеність посівів картоплі колорадським жуком а також визначено рівні продуктивності сортів картоплі різних груп стиглості

Постановка проблеми. На стабільність урожайності картоплі істотно впливають як біотичні так і абіотичні фактори. В зв'язку з тим що в посадковому матеріалі знаходиться велика кількість поживних речовин, він є доволі ласим матеріалом для макро- та мікроскладових біоти ґрунту, а від збереження потенціалу посадкового матеріалу буде залежати не тільки потенціал однієї рослини, але й врожайність культури на всій площі [1,2].

Вагомим фактором, який визначає рівень врожайності і якість бульб картоплі є пошкодження рослин шкідливими організмами. Відомо близько 78 видів шкідників картоплі, серед яких вагома частка припадає на групу ґрунтових шкідників [3].

Умови та методика проведення досліджень. Важливість захисту картоплі від шкідників, в тому числі і ґрунтових, обумовлює актуальність вивчення впливу препаратів "Актара," "Престиж", "Матадор" на ступінь заселеності та рівень продуктивності сортів картоплі.

В умовах 2009–2010 років на дослідному полі кафедри рослинництва та технологій ВНАУ визначався вплив обробки насіння картоплі протруювачами на рівень продуктивності сортів картоплі різних груп стиглості, а саме ранньостиглого сорту Серпанок, середньораннього сорту Санте та середньостиглих сортів Лілея, Слов'янка та Червона рута. Ми застосовували для протруєння бульб наступні препарати: Матадор 1 л/т бульб, Актара 25 WG 50 г/т бульб; Престиж 290 FS 1 л/т бульб.

На контрольному варіанті боротьбу із колорадським жуком проводили препаратом Актара (150 г/га), який вносили у два прийоми: у фазу змикання рядків та у фазу цвітіння, інші препарати Матадор, Актара та Престиж використовували тільки для протруювання насіннєвого матеріалу, при цьому обробку під час вегетації картоплі не застосовували.

Результати досліджень. Посадку сортів картоплі проводили у попередньо нарізані гребені 20–25 квітня. При цьому необхідно зазначити що сходи рослин картоплі було отримано в кінці першої та на початку другої декади травня. А саме, у ранньостиглого сорту Серпанок та середньораннього сорту Санте сходи рослин було отримано 8–12 день, а у середньостиглих сортів картоплі Лілея, Слов'янка та Червона рута сходи отримали на 12–14 день (табл. 1).

Обліки проводили при появі одиничних екземплярів і масовому заселенні колорадських жуків картоплі. На контрольному варіанті поява одиничних екземплярів колорадського жука почалась в середньому по всіх сортах на 12–16 день після появи сходів картоплі, а масове заселення відмічалось на 17–20 день.

У другому варіанті, де посадковий матеріал був оброблений протруювачем Матадор одиничні екземпляри колорадського жука були відмічені на 37–38 день, масове заселення – 44–48 день після появи сходів. Тобто, можна констатувати, що період токсичної дії препарату становив 37–48 днів, що в порівнянні із контрольним варіантом в середньому по сортах на 18–29 днів довший.

У третьому варіанті, де посадковий матеріал був оброблений протруювачем Актара, одиничні екземпляри відмічено на 34–38 день, а масове

заселення було відмічено на 40-46 день після появи сходів картоплі. Період токсичної дії даного препарату становить 34-46 днів, що в порівнянні із контрольним варіантом, в середньому по сортах, на 22-26 днів довше.

Таблиця 1

Вплив протруйників бульб картоплі на заселеність рослин її сортів колорадським жуком (середнє за 2009-2010 рр.)

Сорти картоплі	Поява личинок колорадського жука, днів							
	Контроль		Матадор		Актара		Престиж	
	початок заселення	повне заселення	початок заселення	повне заселення	початок заселення	повне заселення	початок заселення	повне заселення
Серпанок	12	17	37	44	34	40	42	46
Санте	13	17	38	46	36	40	42	46
Лілея	14	18	38	48	36	40	45	48
Слов'янка	14	18	38	46	34	40	42	46
Червона рута	16	20	38	48	38	46	46	50

У четвертому варіанті, посадковий варіант обробляли препаратом Престиж, одиничні екземпляри колорадського жука були відмічені на 42-46 день, а масове заселення - на 46-50 день після появи сходів картоплі. Період токсичної дії даного препарату становить в середньому по сортах 42-50 днів, що в порівнянні із контролем тривав на 30 днів довше.

Рівень врожайності сортів картоплі також істотно відрізнявся залежно від використаних препаратів для протруєння, і відповідно на контрольному варіанті рівень врожайності, в середньому по сортах, був від 19,9 до 33,3 т/га (табл. 2).

На варіанті, де застосовували в якості протруювача бульб Матадор, рівень врожайності становив в середньому від 28,9 до 38,2 т/га. На ділянках, де для протруєння бульб використовували препарат Актара, рівень урожайності відповідно становив від 24,5 до 37,2 т/га. У варіанті досліду, де бульби обробляли Престижем, врожайність сортів картоплі знаходилась в межах від 28,1 до 36,7 т/га.

Висновки та пропозиції. За результатами досліджень можна робити висновок, що найкраще в якості протруйника бульб картоплі використовувати препарат Престиж, оскільки заселеність рослин колорадським жуком відбувалась на 42-50 день після сходів, на другому місці Матадор (37-48 днів) і на третьому місці Актара (34-46 днів після появи сходів). У розрізі сортів, то найбільш сприйнятливим до заселеності шкідниками є ранньостиглий сорт

Серпанок, а найменшою сприйнятливістю характеризується середньостиглий сорт Червона рута. Слід відмітити, що морфологічні ознаки (висота рослин, кількість стебел у кущі, кількість листків на стеблі) сортів картоплі не залежать від застосованих протруювачів бульб картоплі і залишались майже незмінними в умовах 2009-2010 року.

Таблиця 2

**Вплив протравників бульб на урожайність сортів картоплі
(середнє за 2009 – 2010 рр.)**

Сорти картоплі	Поява личинок коло радського жука, днів											
	Контроль			Матадор			Актара			Престиж		
	2009	2010	Сер.	2009	2010	Сер.	2009	2010	Сер.	2009	2010	Сер.
Серпанок	22,4	17,3	19,9	31,1	26,7	28,9	26,5	22,4	24,5	30,3	25,8	28,1
Санте	30,0	26,5	28,3	38,4	29,8	34,1	34,6	26,6	30,6	37,5	28,2	32,4
Лілея	23,5	20,4	21,9	29,3	25,7	27,5	27,8	23,4	25,6	28,1	25,2	26,2
Слов'янка	31,7	29,8	30,8	39,4	32,3	35,9	37,1	31,6	34,4	37,5	34,1	35,8
Червона рута	34,2	32,4	33,3	40,8	35,5	38,2	39,5	34,7	37,2	39,4	34,0	36,7

Виходячи із результатів проведених досліджень можна підсумувати, що рівень врожайності сортів картоплі, які вивчалися в досліді, зростає із застосуванням для обробки насіннєвого матеріалу протруювачів, в середньому на 2,3–8,7 т/га в порівнянні із контрольними варіантами. При цьому найкращим варіантам у всіх сортів, які вивчалися, являється варіант із застосуванням для протруєння насіннєвого матеріалу препарати Матадор та Престиж.

На основі результатів досліджень можна зазначити, що найвищі рівні врожайності сортів картоплі було отримано в умовах 2009 року.

ЛІТЕРАТУРА

1. Четко И. Особенности подготовки и посадки клубней картофеля. // Настоящий хозяин. – 2005. - №5. – С. 25-27.
2. Четко И. Подготовка картофеля. // Овощеводство. – 2007. - №4. – С. 28-34.
3. Барковский О.М., Куценко В.С. Влияние застосування протруйників і регуляторів росту на врожайність та продовольчу якість картоплі // Картоплярство – К., 2000. – Вип.30. – С. 103 – 108.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
СЕКЦІЯ 1: «ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СТАЛОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ, РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ І ВОДНИХ РЕСУРСІВ»	4
Балаєв А.Д., Ковальчук О.П., Гаврилюк М.В., Стопа В.П. Родючість ґрунтів лісостепу України за різної інтенсивності їх використання.....	4
Барвінський А.В. Розширене відтворення родючості ґрунтів як основа для забезпечення екологічної стійкості агроєкосистем.....	8
Гамаюнова В.В., Задорожний Ю.В., Мирошніченко Н.В. Состояние орошения и продуктивность орошаемых земель в Николаевской области.....	11
Гамаюнова В.В., Казанок О.О. Вплив умов вирощування на врожайність сортів сої в південній зоні України.....	15
Гамаюнова В.В., Сидякіна О.В., Глушко Т.В. Роль родючості ґрунту і добрив у ефективному використанні вологи.....	20
Головченко О.В., Мозолюк І.І., Дударєва Г.Ф., Дударєва Н.В. Еколого-агрохімічний стан ґрунтів Запорізької області в сучасних умовах господарювання.....	24
Гепенко О.В. Водно-фізичні показники чорнозему типового лівобережної частини Лісостепу України.....	30
Дудник А.В. Природна цикліка та проблема «глобального» потепління клімату.....	33
Забалуєв В.О., Смолка А.М., Дітковська М.В. Дослідження щільності складення техноземів при тривалому сільськогосподарському використанні.....	36
Изотов А.М., Тарасенко Б.А. Адаптація дози фосфора в точних технологіях вирощування озимої пшениці.....	40
Карабач К.С. Зміна фракційного складу мінеральних фосфатів у чорноземах Правобережного Лісостепу за різних технологій вирощування сільськогосподарських культур.....	43
Макарова Г.А., Троїцький М.О. Еолово-ґрунтові відкладення степової зони Миколаївської області внаслідок пилових бурь.....	46
Малєєв В.О. Підтоплення геосистем Херсонської області.....	50
Морозов В.В., Пічура В.І. Прогнозування кліматичних показників як фактора формування родючості ґрунтів.....	54
Піковська О.В., Рябененко Я.В. Зміни запасів продуктивної вологи ґрунту за різної агротехніки.....	58
Рокочинський А.М., Троцюк В.С., Савчук Т.В. Необхідність вироблення адаптивних заходів при веденні аграрного виробництва.....	62

вирощування соняшнику в умовах Степу.....	
✓ Шинкарук В.А., Романенко В.М., Коваленко О.А. Урожайність та вологість зерна гібридів кукурудзи в умовах центральної частини Вінницької області.....	206
СЕКЦІЯ 3: «УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ЯКОСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗМІН КЛІМАТУ».....	
Болоховська В.А., Нагорна О.В. Роль біодеструктора стерні у формуванні мікробного ценозу ґрунту.....	211
✓ Гамаюнова В.В., Гирля Л.М., Хоненко Л.Г. Тенденції покращення якості сільськогосподарської продукції в зв'язку зі зміною клімату.....	212
Гамаюнова В.В., Каращук Г.В. Застосування червоного шламу під соріз в якості добрива як один із способів його утилізації	216
Жижин М.П. Активні засоби збереження біорізноманіття степових екосистем Волино-Поділля України.....	222
✓ Колісник О.М., Колісник О.О., Ватаманюк О.В., Коваленко О.А. Селекція вихідного матеріалу кукурудзи на стійкість до хвороб і шкідників в умовах центрального Лісостепу України.....	225
Марценюк І.М. Інтродукція видів роду <i>Allium L.</i> флори Північного Причорномор'я України, перспективи їх використання.....	227
✓ Поліщук І.С., Поліщук М.І., Коваленко О.А., Пльонсак С.Л. Картоплярство на Вінниччині.....	233
✓ Поліщук М.І., Поліщук І.С., Пінчук Н.В., Коваленко О.А. Протруйники насінневого матеріалу картоплі та їх вплив на заселеність шкідниками і продуктивність рослин.....	235
Роман І.І., Шевченко Л.М. Екологічне нормування.....	239
Теслюк В.В., Дубровін В.О. Мікобіопрепарати в підвищенні стійкості рослин до негативних впливів.....	241
Хомич І.В. Ем-технології – сила здорової землі.....	244
✓ Антипова Л.К., Бабич С.М., Шахова Н.М., Коцюрубенко Н.І. Клоп шкідлива черепашка в агрофітоценозах пшениці озимої на Півдні України.....	249
Ергина Е.И., Михайлов В.А. Пространственные закономерности изменения увлажнения агроландшафтов равнинного и предгорного Крыма.....	253

Науково-практичне видання

Наукові основи землеробства у зв'язку з потеплінням клімату:
матеріали міжнародної науково-практичної конференції
10 – 12 листопада 2010 року, м. Миколаїв,
Миколаївський державний аграрний університет

Відповідальний за випуск: д.с.-г.н., професор, декан
агрономічного факультету
Миколаївського державного
аграрного університету
В. В. Гамаюнова

Технічний редактор: О. І. Кубінець, А. В. Панфілова
Комп'ютерна верстка: Ю. В. Антонович

Підписано до друку 25.10.2010 Формат 60x84¹/₁₆
Папір друк. Друк. офсетний. Ум. друк. арк. 16,25
Тираж 100 прим. Зак. № 24/1. Ціна договірна

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського державного аграрного університету
54010, м. Миколаїв, вул., Паризької комуни, 9
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1155 від 17.12.2002 р.